

ՅԱ. Ա. ՅԱԿՈՎԼԵՎ

ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ
ՍԵՐՄԵՐԸ ԲԱՐԵԼԱՎԵԼՈՒ
ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Զեկուցում Համ Կ(բ)Կ Կենտկոմի պլենումում,
1937 թ. հունիսի 28-ին

633.1

ՅԱ-25

ՀՍՅԿՈՒՍՂՐԱՏ • 1937 • ՅԵՐԵՎԱՆ

24 SEP 2010

633.1

3m-25

26

Պրակտիկայի բոլոր յերկիրների, միացե՛ք

ՅԱ. Ա. ՅԱԿՈՎԼԵՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՏԻԿԱՅԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՍԵՐՄԵՐԸ
ԲԱՐԵԼԱՎԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Զեկուցում Համ Կ(բ)Կ Կենտկոմի պլենումում,
1937 թ. հունիսի 28-ին

ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ
ԽՈՐՀՐԴԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՏԻԿԱՅԻՆ
ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՍԵՐՄԵՐԸ ԲԱՐԵԼԱՎԵԼՈՒ
ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

2420

09 JUL 2013

18751

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆՍՈՒՐԱՆԵՐԻ ՍԵՐՄԵՐԸ
 ԲԱՐԵԼԱՎԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
 ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ ՀԱՄԿ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՍԻ ՊԼԵՆՈՒՄՈՒՄ,
 1937 թ. ՀՈՒՆԻՍԻ 28-ԻՆ

I

ՍԵՐՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻ ԴՐՎԱԾՔՈՒՄ ՑԵՂԱԾ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

«Հացահատիկային կուլտուրաների սերմերը բարելավելու միջոցների մասին» վորոշման նախագիծը, վորը Պլենումի ուշադրութեանն է առաջարկվում, սերմային գործը խճճված դրութիւնից դուրս բերելու ուղղութեամբ կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեյի և ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիտարների Խորհրդի անցկացրած յերկարատե աշխատանքի արդյունքն է հանդիսանում:

853
38

Սկսեմ այն բանից, թե ինչ թերութիւններ կան սերմերի վերաբերյալ աշխատանքում և վորպիսիք էյին մեր պետութեան թշնամիների—ամեն տեսակի մնասարարների կողմից այդ գործում հանդես բերված մնասարարութեան տկտերը:

Բաղմամյա պրակտիկայով ստուգված գյուղացիական սերմերի մի շարք տեսակներ դուրս են քշվել կամ ավելի ստույգն ասած՝ համարյա վոչնչացվել են: Հիշատակեմ թեկուզ Կուբանկա, Արնաուտկա պինդ ցորենները, վորոնք ամբողջ աշխարհին հայտնի յեն: Ամերիկայում նրանք մինչև այժմ էլ հարյուր հազարավոր հեկտար ցանքատարածութիւն են գրաւում: Այնուհետև, հիշատակեմ Ղրիմկան: Ամերիկայան յերկրագործութեան դեպարտամենտը 1936 թվի հաշվետվութեան մեջ տվյալներ է հրապարակել այն մասին, թե ամերիկայան Փերմերներն ինչ տեսակներ են ցանում: Յես հաշվել եմ. Ամերիկայում աշնանացան ցորենի տարածութեան կեսը մեր Ղրիմկան ու նրանից բուծված տեսակներն են գրաւում: Իսկ մեզանում Ղրիմկան իրապես վո-

Я. А. ЯКОВЛЕВ
 ● МЕРАХ ПО УЛУЧШЕНИЮ
 СЕМЯН ЗЕРНОВЫХ КУЛЬТУР
 Армпартиздат, Ереван, 1937

չընչացված է: Մի քանի աչքի ընկնող մասնագետների հայտարարություններն այն մասին, թե մեր պայմաններում Ղրիմիկան անպետք է, մաստերով հերքվում են: Առաջին, Լիսենկոն ներսասակային խաչասերում կիրառելով ստացել է բավականաչափ ձմեռնադիմացկունություն՝ աչքի ընկնող Ղրիմիկա: Յերկրորդ, Ամերիկայում Ղրիմիկայի դրսևած հսկայական դոտում անպայմանորեն կան շրջաններ, վորոնք համանման են մեր մի քանի շրջաններին:

Սերմաբուծության դործի համար վոչ պակաս վնասակար է հանդիսացել վատ տեսակների արմատացումը մի շարք ուսուցիչների ցանքերում: Այս բնագավառում ամենից ազդակող ուրինակը Յեդիումի (ցորենի մի տեսակը, վորը լավ է Արևմտյան Սիբիրի շատ շրջաններում) տարածումն է ամբողջ վոչ-սևահոդային շերտում: Այդ կատարվում էր Բուսաբուծության ինտիտուտի բաժանմունքը հանդիսացող Պետական տեսակացանցի գնահատականի համաձայն, առանց վորևէ հիմունքի: Թե վնասարարներն ինչպիսի մեթոդների յին գիմել այստեղ, յերևում է նրանից, վոր ամբողջ վոչ-սևահոդային շերտում մրիկի կողմից տառացիորեն խժովող Յեդիումը Պետական տեսակացանցի հրապարակած պաշտոնական աշխատություններում գնահատվում է վորպես մրիկադիմացկուն տեսակ:

Արևմտյան մարզում, սրինակ, վորտեղ ըստ ՀԲԻ (ԲՄՔ)-ի Պետական տեսակացանցի պահանջման Յեդիումն ամեն տարի պետք է ցանվեր, կոլտնտեսություններին հարկադրում էյին տեղական «լեդովկա» լավ տեսակի ցորենի իրենց սերմերը փոխանակել Յեդիումի սերմերի, այսինքն այն տեսակի հետ, վորն Արևմտյան մարզի պայմաններում «լեդովկայից» զգալիորեն նվազ բերքատու դուրս յեկավ:

Վատ տեսակների արմատացման կողքին կան սեյկցիոն լավ տեսակները խեղդելու փորձեր, տեսակներ, վորոնք ստուգված են նաև դյուղացիական պրակտիկայով: Այսպես յորինակ, Մելյանոպուս 009 պինդ ցորենի լավ տեսակի ցանքերը 1933-ից առ 1936 թ. վոչ միայն չեն անել, այլ 1½ անգամ կրճատվել են: Մյուս ուրինակը Լյուտոսցենո 062 դարձանոցան ցորենն է. Պետական տեսակացանցը մի շարք տարիների ընթացքում այս տեսակն աչքաթող էր արել այն պատճառաբանությամբ, վոր նա իբր թե մրիկով վարակվում է, մինչդեռ բնդհակառակը նրա

վարակումը մրիկով իրապես ավելի թույլ է, քան մյուս տեսակներինը:

Այս կազակցութամբ հարկ է դրացվում հատկապես նշելու արտասահմանում բուծված սերմերի լավ տեսակները մեր յերկրից թաղցնելու փաստը: Մինչդեռ մեր մի քանի գիտական ինստիտուտների եքսպեդիցիաները ցորենի ամենավայրի նախահայրերի հետևից ընկած շրջադայում էյին Ամերիկայի, Աֆրիկայի և Ասիայի խուլ անապատներում, մեղ տեղեկություններ չէյին հազորդում հացահատիկների այն լավագույն տեսակների մասին, վորոնք վերջին 20 տարվա ընթացքում բուծված էյին ուրիշ յերկիրներում: Գեռ ավելին. Ամերիկայում, Շվեդիայում, Ֆինլանդիայում և ուրիշ յերկիրներում բուծված և իրենց հատկությունների չնորհիվ այնտեղ միլիոնավոր հեկտարների վրա տարածված տեսակները մեղանում նույնիսկ չէյին էլ փորձարկվում: Ներկայումս մենք ավյալներ չունենք, վորպեսզի կարողանանք դատել Մարկիզկայի և ԱՄՆ-ի ու Կանադայի կողմից նույն այդ Մարկիզկայից բուծված տեսակների պիտանիության մասին մեր միջին շերտի համար, և այդ չնորհիվ այն բանի, վոր ՀԲԻ (ԲՄՔ)-ն (Համամիութենական Բուսաբուծական ինտիտուտը) ինչ-վոր պատճառով Մարկիզկան փորձարկել է միմիայն հարավում: Իսկ այդ տեսակն ահա 20 տարի յե արդեն, ինչ համաչարհային ստանդարտ, ամեն տեսակի ցորենների բարելավման աղբյուր է հանդիսանում ԱՄՆ-ում ու Կանադայում:

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի վորոշումով, առանց վորևէ առաջադրության դյուղատնտեսական մասնագետների ու Հողթողիմատի կողմից, այս տարի փորձարկման համար ներմուծված են Ամերիկայի ու Շվեդիայի ցորենների մի քանի լավագույն տեսակներ:

Պետք է նշեմ նաև տեսակափորձման սխալ, վոչ-գիտական կազմակերպումը, վորը մեղ հնարավորություն չի ընձեռում դատելու մեկ տեսակի առավելությունների մասին՝ մյուս տեսակների համեմատությամբ: Յես արդեն չեմ խոսում 1936 թվականին իբր թե դործի բարելավման նպատակով անցկացված կրճատման մասին, վորով տեսակազաչտերի ցանցն իջեցրվից մինչև 130-ի՝ մեր ամբողջ յերկրի համար:

Պետական տեսակացանցը միքանի տեսակներ, ընդմին լավերը (և այս առանձնապես վրդովեցուցիչ է), այնպես է մի տեղամասից մի ուրիշ տեղամաս շարտել, վոր նույնիսկ բազմամյա

փորձարկումից հետո վոչ մի հնարավորութուն չկա դատելու, թե ավյալ տեսակը վոր շրջանի համար և հատկապես պիտանի:

Տեսակները փորձարկումից հանելը Հողփողկոմատը կատարել և այնպիսի մի մեթոդով, վորը ցուցադրում և փնթիության և անսպասախանատության միակցումը միասարարության հետ: Հողփողկոմատի Հացահատիկային վարչության պետի առաջին տեղակալ Իչչենկոն մեկ դրությամբ վիզա յե դնում 75 տեսակի տեսակավորձումը հանելուն, իսկ Ժողկոմի նախկին առաջին տեղակալ Մուրալովը դրչի մի շարժումով հաստատում և այդ «ակտը»:

Այս դեպքում վորտեղ և վերջանում բյուրոկրատական փրնթիությունը և վորտեղ և սկսվում տնտեսությանը հսկայական մնաս հասցրած միասարարությունը, այդ քննել ու պարզել կկարողանան, իհարկե, ՆԳՖԿ-ի մարմիններն ու գատարանը:

Այնուհետև — սերմերի՝ ծայրահեղ անհրաժեշտությունից չթեկադրված փոխադրումները մեկ յերկրամասից դեպի մյուսը:

Փաստ և, վոր կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի թեկուզ և ուշացումով կատարած միջամտության շնորհիվ, — այդ պետք էր անել, ինչպես յերևում և, շատ ավելի առաջ, — Կուլբիչևի մարզը դադարեցրեց հացահատիկի աղալը և ամենպղն տեղական արտադրության յերկու միլիոն փութ ցորեն ու վարսակը հատկացրեց սերմացվի համար, ըստ վորում աղունի տարվող այդ հացահատիկի փոխարեն՝ Մթերման Կոմիտեյի ու Հողփողկոմատի պլանով նշվում էր սերմերի ներկրում հարավային ծայրամասից:

Փաստ և, վոր ցանելու համար Ուկրաինայից Արևմտյան մարզ ներկրված էր 450 հազար փութ խրիուկուս վարսակ, և կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի միջամտության շնորհիվ միայն այդ սերմերի փոխարեն ցանքի համար հատկացվեցին Արևմտյան մարզի պետական պահեստներում յեղած՝ տեղական ծագում ունեցող մաքուր սերմերը:

Փաստ և նույնպես, վոր կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի միջամտության հետևանքով Բաշկիրիայում «Չագոտգեռնոյի» պահեստներում հայտարերվել են հանրապետության համար անհարկավոր կես միլիոն փութ տեղական ծագում ունեցող սերմեր, վորոնք և ցանելու համար ուղարկված են Կիրովի մարզը, պլանով նախատեսված ուկրաինականի փոխարեն:

Կալինինի մարզը, վորի համար նախանշված էր վարսակի

ներկրում Ուկրաինայից, Կենտրոնի պահանջների ճեշման տակ վարսակ դառավ հենց իր մարզի սահմաններում: «Չագոտգեռնոյի» Արևմտյան Սիբիրի կետերի կողմից Չելյաբինսկի մարզն ուղարկված և ստուգված 350 հազար փութ ցորենից 250 հազար փութը դուրս յեկավ ամենատարրական պահանջներին չբավարարող սերմացու: Հացահատիկի դեպի մասը հատիկատիզով վարակված ու փտած դուրս յեկավ: Իսկ Պոսպելինի կետի կողմից վորակի մասին զբված վկայականներում նույնիսկ ծագրական նշում էր զետեղված — «Անձեռնմխելի Փոնդ» հատիկատիզի փոխադրման կարգով»:

Վերջապես, անկասկած միասարարություն էր ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի հրաժարվելը տեսակային ցանքերի ասլորացրիայից: Ասլորացրիայից հրաժարվելու հետևանքով տեսակային սերմերը չհայթայթելով տեսակային վկայականներով, 1936 թվականին «Չագոտգեռնոյի» պահեստներն ուղարկվեցին վորպես սովորական հացահատիկ: Այդ բանից մեծ հաճույքով ոգտվեցին «Չագոտգեռնոյի» չինովնիկները, վորպեսզի իրենց ազատած լինեն տեսակային հացահատիկն առանձին պահելու դիտացավանքից: Հողփողկոմատի կողմից անցյալ տարի ցանքերի ասլորացրիայից դողունի կերպով (իր թե դրամի բացակայության պատճառով) հրաժարվելու հետևանքով շատ տասնյակ միլիոն փութ առաջնակարգ տեսակային նյութ վոչնչացվեց, աղունի վերածվեց «Չագոտգեռնոյի» պահեստներում:

Մթերման կոմիտեյի շատ աշխատողներ պետությանը մնաս են հասցրել նաև առանց միասարարներ լինելու: Բերեմ մի քանի փաստեր: Սամոյլովոյի ելեվատորում (Սարատովի մարզ) Սառուբրու տեսակային ցորենի մեջ թափել են Երիտրուպերում 0341 ցորեն: Նույն այդ տեղում մի շարք հատիկապահեստարաններում փափուկ ցորենը խոռնել են պինդ ցորենի հետ: Սարատովի մարզի Յեկատերինովոյի ելեվատորում 2000 փութ տեսակային ցորենը թափել են շարքայինի մեջ: Մոսկվայի մարզի Սասովոյի ելեվատորում շատիլովյան վարսակը թափել են Մոսկվայի՝ Ա 315 վարսակի մեջ: Նույն Մոսկվայի մարզի Պոնոմարևսկի կետում Յեզիում ցորենը թափել են Լյուտենցենո ցորենի մեջ:

Հողալին մարմինների և հատկապես Հողփողկոմատի Հացահատիկային դիտավոր վարչության անբավարար, միասարարու-

տեսակացանքերի տարածութեան 80%-ը, իսկ հեղափոխութեանից հետո ստեղծվածները՝ միայն 20%-ը: Մինչդեռ ԱՄՆ այդ քսան տարվա ընթացքում հացահատիկների ցանքատարածութեան կեսի վրա նոր տեսակներ ե մտցրել, նրանց բուծման համար կիրառելով և՛ ընտրանքի, և՛ հիբրիդացման մեթոդները:

բ) նոր տեսակ դուրս բերելու մեջ սելեկցիոներին անձնական շահագրգռվածութիւն չկա:

Մինչդեռ գյուղատարը վորոշ տեղիս ե ստանում այն տեսակները, վոր նրա գյուղան ե բերում պետութեանը, մինչդեռ գրագիտ հոնորար ե վճարում իր յերկի համար, սելեկցիոներին աշտավարձը վոչ մի կախում չունի այն բանից, թե նրա դուրս բերած տեսակը ՈՍՀՄ-ում արդյոք միլիոն, թե մեկ հեկտար ե գրավում:

գ) մեղանում տեսակները անվանվում են իբր թե գիտականորեն՝ յեռահարկ համարներով ու բուսաբանական անուններով: Ի միջի այլոց, ամերիկացիներն այդ միեևուն այն տեսակները մարգարի, իսկ յերբեմն ել պարզապես ուսերեն անուններով են կոչում. որինտի, Կուբանկան ԱՄՆ-ում կոչվում ե Կուբանկա, իսկ մեղանում ընտրանքի միջոցով Կուբանկայից բուծված տեսակը կոչվում ե Գորդեյֆորմե: Մինչդեռ ամերիկացիներն իրենց Տարեգրում տարգրում են 900-ական թվականներին Ռուսաստանից յավագուն տեսակներ դուրս տարած իրենց հետախույզ Կարլտոնի պատկերը, մեղանում սելեկցիոն գործն այնպես ե կազմակերպված, վոր մի շարք յավագուն տեսակների հեղինակները պարզված չեն, և հայտնի յե միայն այն կայանը, վորտեղ այս կամ այն տեսակը բուծվել ե:

դ) սելեկցիոն գործի ամենախոշոր թերութիւնն այն ե, վոր հաճախ սելեկցիոն կայաններն սպասարկում են միքանի մարդեր—կլիմայական ու հողային տարբեր պայմաններ ունեցող հսկայական շրջաններ: Յեկրոպականի և նույնիսկ ամերիկականի համեմատութեամբ մեր սելեկցիոն կայանների ցանցը չափազանց աղքատիկ ե:

Սրանք են մեր սելեկցիոն աշխատանքի հիմնական թերութիւնները:

Նրանց վերացման համար անհրաժեշտ ե սելեկցիոն գործը կազմակերպել հետեյալ հիմունքներով:

ա) սելեկցիոներներին խրախուսելու համար մենք անհրա-

ժեշտ ենք համարում մտցնել սելեկցիոներների պարզեացում, ըստ վորում պարզեացաիները պետք ե վորոշվեն տեսակի՝ տեսական ցանքերում գրաված տարածութեան համեմատ: Նոր տեսակ բուծող սելեկցիոներին չե մենակ, վոր մենք անհրաժեշտ ենք համարում պարզեացում: Ընկ. Լիսենկոն, որինակ, ներտեսակային խաչասերման միջոցով վոչ իր կողմից բուծված տեսակին նոր ուժ ե տալիս, և նրա բարելավված տեսակը վորոշ շրջաններում սկսում ե մեծ բերք տալ: Միանգամայն պարզ ե, վոր ընկ. Լիսենկոն ել պետք ե պարզեացումի, նայած իր բարելավված տեսակի գրաված տարածութեանը անտեսական ցանքերում: Այսուհետև վերցնենք, որինակ, Գորկու մարզի սելեկցիոն կայանը, վորն իր մարզի համար կրողմայնի Սարատովի կայանի բուծած Լյուտեցենս 062 ցորենի ելիտը: Ըստինքյան հասկանալի յե, վոր Գորկու մարզի սելեկցիոն կայանի ծառայութեանն ել շատ մեծ կլինի, վորովհետև նա յուր մարզի անտեսութեանը ընկն չնարավորութիւն կտա ողտվելու Սարատովի լավ տեսակից, վորի սերմերը հենց տեղում են ստեղծվել: Սրան համակից, վորի սերմերը հենց տեղում են ստեղծվել: Սրան համապատասխան մենք անհրաժեշտ ենք համարում 1937 թվականից պատասխան մենք անհրաժեշտ ենք համարում 1937 թվականից սկսած մտցնել սելեկցիոն կայանների ու սելեկցիոներների պարզեացում, անտեսական ցանքերի յուրաքանչյուր հեկտարին տարեկան 6 կոպեկի հաշվով՝ նոր տեսակ բուծելու համար ե 4 կոպեկի հաշվով՝ դոյութեան ունեցող տեսակի բարելավման համար, պարզելի 50%-ը տալով սելեկցիոներին (բայց տարեկան մար, պարզելի 50%-ը տալով սելեկցիոներին (բայց տարեկան մար, պարզելի 50%-ը տալով սելեկցիոն կայանի գիբեկտորին՝ իր աշխատած ժամանակ բուծված կամ բարելավված տեսակների համար. պարզելի 45%-ը գրվում ե սելեկցիոն կայանի դիրեկտորի տրամադրութեան տակ՝ պարզեացումը համար կայանի մյուս աշխատողներին, վորոնք մասնակցել են նոր տեսակի բուծման կամ գոյութեան ունեցող տեսակի բարելավման գործում: Պարզեացումն այս կարգը մենք առաջարկում ենք տարածել այն տեսակներին վրա, վորոնք նոր բուծված կամ բարելավված են 1918 թվականից ի վեր:

բ) մենք անհրաժեշտ ենք համարում, վորպեսզի գյուղատարարին արվող արտոնագրի (պատենտի) համանմանութեամբ՝ նոր տեսակ բուծած սելեկցիոներին Հողօրդկոմատի կողմից «հեղինատեսակի վկայական» տրվի, իսկ տեսակ բարելավող սելեկցիոներին «Տեսակի բարելավման վկայական»: Այդպիսի վկայականները պետք ե ստորագրված լինեն ՈՍՀՄ-ի Հողագործութեան ժողովար

վրդական կոմիտարի կողմից՝ խորհանտեսությունների ու Մնունդ-
արգյունաբերության ժողովրդական կոմիտարների և ԽՍՀՄ-ի
ժողկոմխորհին կից Մթերման կոմիտեյի նախագահի հետ միա-
սին.

դ) պետական սելեկցիոն կայաններ անհրաժեշտ և հիմնել,
փորպես կանոն, յուրաքանչյուր հանրապետության մեջ, յերկրա-
մասում ու մարզում, իբրև բացառություն թույլ տալով յերկու
յերեք մարզի կամ ինքնավար հանրապետության սուսարկումբ
մեկ սելեկցիոն կայանի կողմից այն դեպքում միայն, յերբ նրանց
կլիմայական ու հողային պայմանները նման են և հացահատի-
կային ցանքատարածությունները՝ վոչ մեծ:

Կենտկոմի գյուղատնտեսական բաժնում ու ԽՍՀՄ-ի Հող-
ժողկոմատում յեղած սվյախների համաձայն այդպիսի կայաններ
առանց դժվարությունների կարող են հիմնվել համարյա յուրա-
քանչյուր հանրապետության մեջ, յերկրամասում ու մարզում:
Վորտեղ սելեկցիոն կայաններ չկան, այնտեղ սելեկցիոն կայան
կազմակերպելու համար կարելի յե ոգտադործել կամ փորձակա-
յանների սելեկցիոն բաժինները, կամ առանձին հենակետեր,
փորտեղ աչքի ընկնող աշխատողներ կան, կամ նույնիսկ փորձ
խորհանտեսությունների բաժանմունքները: Որջոնիկիձեյի յերկ-
րամասում, որինակ, հանձին բազմամյա կուլտուրաներ ստեղծե-
լու վրա աշխատող տաղանդավոր սելեկցիոններ Դերժավինի և նրա
խմբի աշխատողները՝ մենք ունենք հարկավոր մարդկային կազմ
այն բանի համար, փորպեսզի դարգացնենք սելեկցիոն դործն
Ստավրոպոլի շրջանի համար: Յեթե մենք ընկ. Դերժավինին
հանձնենք ՀԻԻ (ВИР)-ի՝ ժանդի դեմ պայքարող կայանը, ա-
պա կարող ենք 2—3 տարվա ընթացքում լուրջ սելեկցիոն կենտ-
րոն ստեղծել Որջոնիկիձեյի յերկրամասում:

Յարտարվի մարզում սելեկցիոն կայան կարելի յե ստեղծել
«Վոդրոժենիե» խորհանտեսության բաղայի վրա: Ազով-Սև-
ծովյան յերկրամասում ըստ յերևութին հարկ կլինի յերեք սե-
լեկցիոն կայան ունենալ, այն և, Կրասնոդարում՝ աշխատացան
ցորենի Կուբանյան գետու համար, Տարասովկայում՝ Դոնի շրջ-
անների դարձանացան ցորենների համար և «Վերբլյուդ» խորհ-
անտեսությունում՝ Սալսկի տափաստանների համար:

ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՍԵՐՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆՑ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՅԵՎ ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՖՈՆԴԻ ՄԱՍԻՆ

Տեսակավոր սերմերի արտադրման և տեսակավորման դո-
յություն ունեցող սխտեմը հանդում և հետևյալին.

ա) տեսակավոր հացահատիկը կոլտնտեսային վոչ-տոհմա-
կանի հետ փոխելու համար և սերմավորման համար այն դեպ-
քում, յեթե այդ անհրաժեշտ և, հիմնականում արտադրվում և
սերմարուծական խորհանտեսություններում: Սերմարուծական
այդ խորհանտեսությունները կազմավորվել են տարերայնորեն
չստ տարիներ ընթացքում, 2—3 խորհանտեսություն ամբողջ
մարզի համար և սպասարկում են հսկայական տերիտորիաներ.
Վորտե մարզերում չկա և վոչ մի սերմարուծական խորհանտե-
սություն:

բ) տեսակավոր սերմերն ամեն տարի արվում են խորհանտե-
սություններին ու կոլտնտեսություններին՝ նրանց ամբողջ ցան-
քատարածության համար: Չնայած այն բանին, վոր վերջին տա-
րիներում պետությունը տեսակավոր սերմերի այնպիսի քանա-
կություն և բաց թողել, վորը բավական կլիներ հացահատիկի
ցանքերի կրկնակի, յետակի տարածության համար, բայց և այն-
պես մենք մի շարք տարիների ընթացքում կանգնած ենք տեսա-
կացանքերի համարյա միևնույն կետում և չենք կատարել տեսա-
կացանքերը հացահատիկային կուլտուրաների տարածության
մինչև 75%-ին հասցնելու՝ յերկրորդ հնգամյա պլանով նախա-
տեսված առաջադրանքը: Ընդամին հաճախ տեսակավոր սերմերը
վորպես սերմավարկ են ոգտադործվում: 2 — 3 տարի շարունակ
սերմավարկի կարիք ունեցող կոլտնտեսությունն ամեն տարի տե-
սակավոր (իսկ յերբեմն ևլ տեսակավորի մարկայի տակ՝ վոչ-
տեսակավոր) սերմեր և ստանում, իսկ սերմավարկի կարիք չունե-
ցող կոլտնտեսությունը հաճախ տեսակավոր սերմեր ձեռք դցել
չի կարողանում:

գ) կոլտնտեսությունների ամբողջ ցանքատարածության հա-
մար տեսակավոր սերմեր մատակարարելու և տեսակավոր սեր-
մերը սերմարուծական խորհանտեսությունների վոչ մեծ ցան-
ցում արտադրելու դոյություն ունեցող կարգը հասցնում և այն

բանին, վոր անխուսափելի յեն դառնում սերմերի փոխադրումները, հաճախ ել շատ հեռավոր տարածությունների վրա: Բեռնումների, բեռնաթափումների ու պահպանումների ժամանակ՝ չհարմարեցված ելեկատորներում տեղի յե ունենում տեսակների անխուսափելի կեղտոտում ու խառնում, ստեղծվում են ամեն տեսակի վնասարարների գործունեություն համար նպաստավոր պայմաններ:

Տեսակափոխման այժմյան սխտեմի փոխարեն մեր կողմից առաջարկվող նոր սխտեմը հանդում է հետևյալին.

ա) տեսակավոր սերմեր արտադրելը մենք առաջարկում ենք դնել շրջանային սերմարուծական տնտեսությունների վրա (կոլտնտեսություններ ու խորհրդային տնտեսություններ), վորոնցից յուրաքանչյուրն սպասարկելու յե 1—3 շրջան՝ 100 հազար հեկտարից վոչ ավելի ցանքով: Յերկրում այդ կկազմի ընդամենը 678 հազար հեկտար տեսակային հացահատիկների ցանք: Յուրաքանչյուր այդպիսի վոչ մեծ զանգվածի վրա սերմարուծական տնտեսություն ստեղծելը մեկ անդամ ընդմիջտ վերջ կտա տեսակավոր սերմերը հարյուրավոր ու հազարավոր կիլոմետրների վրա փոխադրելու անհրաժեշտությունը, ավտոմոբիլային փոխադրումներին կփոխարինի յերկաթուղայինը, վնասարարների աշխատանքը կըփարանա, սերմարուծական կոլտնտեսությունից կամ խորհրդային տնտեսությունից սերմեր ստացող տնտեսությունները կցանեն տվյալ շրջանի կլիմային հարմարեցված սերմեր.

բ) մենք անհրաժեշտ ենք համարում սերմարուծական կոլտնտեսությունների վրա պարտականություն դնել քաղհանելու ցանքերը վոչ միայն մոլախոտերից, այլև հացահատիկային այլ կուլտուրաներից, ինչպես և հիմնական կուլտուրայի այլ տեսակներից, — մի աշխատանք, վորը կարող է կատարվել միմիայն ձեռքով և վորն ընդմին շատ աշխատընկալ աշխատանք է:

Մենք առաջարկում ենք հետևյալ արտոնությունները տալ սերմարուծական կոլտնտեսություններին, սերմերի արտադրման գործում նրանց նյութապես շահագրգռելու համար.

հացահատիկների հանձնման կարգով սերմարուծական կոլտնտեսություններից ընդունվող տեսակավոր հացահատիկի արժեքը մենք առաջարկում ենք վճարել յերկրորդ ռեպրոդուկցիայի դներով, այսինքն շարքային հացահատիկի դների կրկնակի չափով.

հացահատիկի հանձնումից ու ՄՏԿ-ի աշխատանքների համար

տրվող բնավճարից դուրս սերմարուծական կոլտնտեսությունների կողմից պետությունը հանձնվող տեսակավոր հացահատիկը փոխարինվում է շարքային հացահատիկով՝ 40 ֆունտ տեսակավոր սերմի դիմաց 55 ֆունտ շարքային կոնդիցիոն հացահատիկ տալու պայմանով.

վերջապես մենք անհրաժեշտ ենք համարում յուրաքանչյուր շրջանային սերմարուծական կոլտնտեսությունում գյուղատնտեսին վերցնել պետության հաշվին: Այս նշանակում է, վոր ի լրացումն տեսակավորման հողամասերը գլխավորելիք հազար դյուղատնտեսի մենք սերմարուծական կոլտնտեսությունների միջոցով սերմային գործի համար կուղարկենք մոտ մի հազար դյուղատնտես ևս.

դ) մենք առաջարկում ենք շրջանային սերմարուծական տնտեսությունների վրա պարտականություն դնել տեսակավոր սերմեր մատակարարելու հաճախատասխան շրջանի կոլտնտեսությունների վոչ թե ամբողջ տարածություն, այլ շրջանի կոլտնտեսությունների ու խորհրդային տնտեսությունների սերմադաշտերի համար միայն: Այս նշանակում է, վոր 100 միլիոն հեկտարի փոխարեն, վորոնց առաջներում մենք փորձում էյինք տեսակավոր հացահատիկ մատակարարել, այժմ մեզ հարկ կլինի այդ խնդիրը լուծել սերմադաշտերի 13 միլիոն հեկտարի նկատմամբ:

Սելեկցիոն կայաններն արտադրում են նոր բուծված կոմ արդեն դոյություն ունեցող, Պետական տեսակացանցի կողմից ստեղծված ու հավանություն արժանացած սելեկցիոն կամ գյուղացիական տեսակների ելիտը: Ելիտի արտադրության համար ամբողջ յերկրում դրսևած սելեկցիոն կայաններում կպահանջվի ընդամենը մոտ 10 հազար հեկտար ելիտային ցանք, վորը կապահովի առնվազն 75 հազար ցենտներ ելիտ և հնարավորություն կտա ելիտային սերմերով ցանելու շրջանային սերմարուծական տնտեսությունների սերմադաշտերը:

Շրջանային սերմարուծական տնտեսությունները 678 հազար հեկտար հացահատիկային ցանքատարածությամբ կտան առնվազն 30 միլիոն փութ յերկրորդ ռեպրոդուկցիայի հացահատիկ: Մենք այս չափերում ենք սահմանում Պետական տեսակային ֆոնդը: Այս 30 միլիոն փութը բավական է, վորպեսզի ամեն տարի ընտրովի հացահատիկով ապահոված լինենք յերկրի բոլոր կոլտնտեսությունների 1/4-ից մինչև 1/3-ի սերմադաշտերը: Այսպիսով, 4 տարվա մեջ մեր յերկիրը հնարավորություն կունենա

կազմակերպված կերպով, և ընդնմին տեղական պայմաններում կատարված բազմապատիկ ստուգումով, տնտեսութեան մեջ մտցնելու ցանկացած տեսակը, վորը պետական փորձամար առաջնութեան կնիքով իր բարձր բերքառատութեամբ, հիվանդութեանների, վնասատուների հանդէպ ձեռք բերած մեծ դիմացկունութեամբ, ամենալավ ալքաղացային կամ ուրիշ հատկութեաններով:

V

ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՖՈՆԴԻ ՄԱՍԻՆ

Իրայց և այնպէս այդ դեռ բաժնական չէ: Մենք չենք կարող վրէժ մի վայրկեան աչքաթող անել այն, վոր մէր յերկիրը յեզրուական ամեն մի յերկրի և նույնիսկ ԱՄՆ-ի համեմատութեամբ հանդիսանում և մի յերկիր, վորը աչքի յե ընկնում իր ցամաքային կլիմայով: Քանի դեռ մենք վրտողում չենք անցկացրել Չափով յեյտում և չորային ուրիշ մարդերում, հնարավոր են 1921, 1931 և 1936 թվականների տիպի չորային տարիների պարբերական կրկնումներ: Յուրաքանչյուր այդպիսի տարին, դժբախտաբար, մինչև այժմ մեզ շատ հետ և մղում հափադեա սերմային խնդրում: Սերմերի վորակի խնդրում 1931 թվականի յերաշտի հետեանքները մենք զգում էյինք դեռևս 1932 և 1933 թվականներին:

Վարպեպի յերաշտը, նույնպէս և աշնանացանի ցրտահարութեանը այսուհետև այդ վտանգը չսպառնան մեզ, կենդանու առաջարկում և կազմակերպել հացահատիկային կուլտուրաների սերմերի Պետական ապահովագրական ֆոնդ՝ 80 միլիոն վուրթ բանակութեամբ:

- Ըստ մեր հաշիվների՝ պահեստաֆոնդը կարող է ստեղծվել 3 տարում: Մենք անհրաժեշտ ենք համարում նրա սկիզբը դնել արդեն 1937 թվականին, այս տարի պահեստադրելով 20 միլիոն վուրթ հացահատիկային կուլտուրաների տեսակաւոր սերմեր: Սյուսեղ շատ երկան և հանդիսանում այն, թե մենք վորտեղ պետք և պահենք այդ հացահատիկը, ով պետք է պահի այն և ինչ տեսակներ կպահենք ապահովագրական ֆոնդի համար:

Ղենումի վորոշման նախագիծն անհրաժեշտ է համարում:

ա) թե ինչ տեսակներ ենք պահում ապահովագրական ֆոնդի համար՝ սահմանում և ԽՍՀՄ-ի Ժողովուրդին ամեն տարի:

բ) ապահովագրական ֆոնդը պահելու համար 3 տարիա ընթացքում կարուցել էլեկտրոնների ու պահեստների հատուկ ցանց. ստանդարտ տիպ ունեցող, տեսակաւոր ու վոլտ-տեսակաւոր հացահատիկ պահող, կրակաչորացումով ոժտված մեր էլեկտրոնները սերմային հացահատիկը յերկարատե պահելու համար պիտանի չեն:

գ) ապահովագրական ֆոնդի պահպանումը դնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի վրա:

դ) նրա ծախսումը կնտարել ԽՍՀՄ-ի Ժողովուրդին վորոշմամբ միայն:

VI

ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԵՐՄԱՅԻՆ ՀՈՂԱՄԱՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Սերմային դործի կազմակերպման այս ամբողջ սխտեմը կառուցված է այն բանի վրա, վոր կոլտնտեսութեաններում սերմային հողամասեր իսկապէս պոչութեան ունեն, — մինչդեռ իրականում վորոշ մարդերում այդ չկա դեռևս:

Հացահատիկագործների՝ կրեմլում կայացած խորհրդակցութեան մեջ պարզացրելը կենսական հուշեցին սերմային հողամասեր կազմակերպելու գաղափարը: Փորձից յերկրով՝ պետք է ասենք, վոր սերմային հողամասերը ամբողջովին արդարացրին իրենց: Ստիպան բոլոր յերկրամասերում չէ, վոր այդ գործը պատվաստվել և. դրա համար յես մեղադրում են ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի Հացահատիկային վարչութեանը:

Այս նկատի ունենալով՝ մենք անհրաժեշտ ենք համարում յուրաքանչյուր հանրապետութեան մեջ, յերկրամասում ու մարդում արձանագրել սերմային հողամասերի շտիկը հեկտարներով: Կոլտնտեսութեաններում ու խորհրդային կուլտուրաներում յեղած հացահատիկային կուլտուրաների ամբողջ 100 միլիոն հեկտարից մեզ հարկ կլինի ստանձնացնել սերմային հողամասերի համար 13 միլիոն հեկտար:

Յեթե սերմային հողամասերն արդեն 1937 և 1938 թվականներին լիովին պատվաստվեն, յեթե նրանցում կիրառվի վոլտ միայն մոլախոտերի, այլև աղտոտող մյուս կուլտուրաների քաղհանք, իսկ վորտեղ բանում կա, նաև տեսակային քաղհանք, յե-

853
38

Քե ապահովված լինի սերմային հողամասերի առանձին բերքա-
հավաքն ու սերմերի առանձին պահպանումը, ապա մենք համա-
տարած տեսակացանքերին անցնելու և ամբողջ հացահատիկային
գործը բարելավելու ամենակարևոր լծակը կստանանք: Նախա-
դիժն առաջարկում և սահմանել, վոր կոլտնտեսությունների ու
խորհանտեսությունների սերմահողամասից ստացվող հացահա-
տիկային կուլտուրաների սերմերը բացի ցանքից վորևե ալ կա-
րիքի համար ոչտապարծելիս հանցավորները պատժվում են բան-
տարկություններ՝ մինչև մեկ տարի ժամանակով, կամ հարկադիր
աշխատանքներով՝ մինչև յերկու տարի ժամանակով:

VII

ԱՐԳԵՆ 1939 ԹՎԱԿԱՆԻՑ ԱՄԲՈՂՁՈՎԻՆ ԱՆՑՆԵԼ ՏԵՍԱԿԱՅԻՆ ՑԱՆՔԵՐԻ

Վորո՞նք են այն խնդիրները, վոր մենք կարող ենք լուծել
այս մեթոդով:

Առաջին խնդիրը, վորը մենք կարող ենք լուծել այս մեթո-
դով, այն և, վոր արդեն այս աշնանը տեսակավոր սերմերով
ցանենք աշնանային կուլտուրաների բոլոր սերմահողամասերի
70%-ից վոչ պակասը:

Յերկրորդ խնդիրը, վորը մենք կարող ենք լուծել այս մե-
թոդով, այն և, վոր առանց բացառության բոլոր խորհանտեսու-
թյունների ու կոլտնտեսությունների սերմահողամասերում 1938
թվականին անցնենք միմիայն ընտրովի (ինչպես սելեկցիոն, այն-
պես ևլ գյուղացիական) տեսակավոր սերմերի ցանքերին:

Յերրորդ խնդիրը, վորը մենք կարող ենք լուծել այս մեթո-
դով, այն և, վոր 1938 թվականին գլավիտրեն մեծացնենք տեսա-
կավոր սերմերով կատարվող ցանքը:

Չորրորդ խնդիրն այն և, վոր 1939 թվականից հացահատիկա-
յին կուլտուրաների ամբողջ տարածության վրա ցանենք սերմերի
միայն ընտրովի տեսակները, վորով անեցված են յուրաքան-
չյուր խորհանտեսության ու կոլտնտեսության սեփական սերմա-
յին հաղամասում:

Այս խնդիրը համարձակ կարող և թվալ: Հիրավի, մենք ա-
ռաջարկում ենք մի պլան, վորի համաձայն յերկու տարում
պետք և իրականացվի այն խնդիրը, վորի վրա մենք չարչարվում
ենք տասնյակ տարիներ և արդյունքն այն և յեղել, վոր ցանքերի

հասելով կենս և կատարվում տեսակավոր սերմերով: Բայց և այն-
պես գա ամբողջովին իրագործելի պլան և:

Փորձագետների սահմանումով՝ հացահատիկային կուլտու-
րաների սերմային գործի ճիշտ լուծումը, հացահատիկային կուլ-
տուրաների ամբողջ տարածության վրա միմիայն բարձրորակ և
իսկապան տեսակային, տեղական պայմաններում ստուգված (ինչ-
պես սելեկցիոն, այնպես ևլ տեղական գյուղացիական տեսակ-
ների) սերմերի ցանքին անցնելը մյուս հավասար պայմաններում
կարող և տալ բերքի՝ վոչ պակաս քան 500 միլ. վուլթ հավելում:
Այս նշանակում և, վոր ընկեր Ստալինի դրած խնդրի—տարեկան
7—8 միլիարդ վուլթ հացահատիկ հավաքելու խնդրի—լուծումը,
անսովոր մեկ յերրորդով, ընկնում և սերմերի վրա:

Ընկեր Ստալինը կուսակցության XVII համագումարում խըն-
դիր դրեց՝ դուրս բերել խճճված գրությունից սերմային գոր-
ծը: «Հացահատիկային կուլտուրաների սերմերի բարելավելու
միջոցների մասին» կայացրած վորոշումով կենտկոմը կուսակցու-
թյանն ու խորհուրդներին զինում և լուծելու համար այդ խնդիրը:

ԽՍՀՄ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ
ԽՈՐՀՐԴԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՍԵՐՄԵՐԸ
ԲԱՐԵԼԱՎԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիտարեների Պորճուրդը նշում է, վոր հողային մարմինների և առանձնապես ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործության, Հացահատիկային Գլխավոր Վարչության անբաժանելի մասերի հետեանքով միժեղ և տեսակավոր ցանքերը հացահատիկային կուլտուրաների ամբողջ տարածության միջև 75%-ին հասցնելու՝ յերկրորդ հնգամյա պլանով նախատեսված առաջադրանքի կատարումը: Ինչպես սելեկցիոն, այնպես էլ գյուղացիական մի շարք լավ տեսակներ մոչ միայն չեն բազմացվել անհրաժեշտ չափերով, այլ նույնիսկ հանվել են գործածությունից: Տեսակների դնահատումն էլ այնպես և կազմակերպված յեղել, վորը պետություն թշնամիներին, գյուղացիներին թշնամիներին՝ ամեն տեսակի մնասարաններին՝ հնարավորություն և տվել թողցնելու կուլտուրաներից ու խորհանտեսություններից ինչպես հայրենի, նույնպես և ստարերկրյա ծագում ունեցող մի շարք արժեքավոր տեսակներ և, ընդհանրապես, արժատուները: Ապրտացիա կատարելուց հրաժարվելու հետեանքով տեսակավոր հացահատիկների յեղած պաշարները մի շարք դեպքերում աղալու յեն տարվել: Սերմերի փոխադրումներն առանձին շրջանների միջև կատարվել և առանց ծայրահեղ կարիքի և առանց հաշվի առնելու ներկրվող սերմերի հարմարունակվածությունը շրջանների կլիմային: «Չաղտոցներույ» և «Պետական տեսակային Փոնդի» ելեկտատորներում ու պրահատներում տարբեր տեսակի սերմերը հաճախ խառնել են իրար: Հացահատիկային մի շարք շրջաններում հողային մարմինները չեն կատարել կառավարության վորոշումը՝ կուլտուրաներում ու խորհանտեսություններում սերմային հողամասեր առանձնացնելու մասին:

ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիտարեների Պորճուրդը նշում է.

I

ԲՈՒՐ ԿՈՒՆՏՆԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՈՒ ԽՈՐՀՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ԸՆՏԻՐ ՍԵՐՄԵՐՈՎ ԶԱՆԻԻ ԱՆՏՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործության, Պորճուրդագործության, Սննդարդօգտագործության, ԽՍՀՄ-ի ԺԿՍ կից ՄԹԵՐման Կոմիտեյին, հանրապետությունների ԺԿՍ, յերկրային (մարզային) գործկոմներին՝

ա) 1937 թվի աշնանն ապահովել աշնանացան կուլտուրաների բոլոր սերմային հողամասերի առնվազն 70%-ի ցանքը միմիայն տեսակավոր ընտիր սերմերով:

բ) առանց բացառությունների կուլտուրաներում ու խորհանտեսություններում 1938 թվին անցնել այդ անտեսությունների սերմային հողամասերի ցանքը տեսակավոր, ընտիր (ինչպես սելեկցիոն, նույնպես և գյուղացիական) սերմերով կատարելուն:

2. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործության, Պորճուրդագործության, Սննդարդօգտագործության, ԽՍՀՄ-ի ԺԿՍ կից ՄԹԵՐման Կոմիտեյին, հանրապետությունների ԺԿՍ, յերկրային (մարզային) գործկոմներին՝

ա) տեսակավոր ցանքերի ապրտացիան ախտակուց անվազան հետ ներկայացնել ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիտեյին և հաստատություն տեսակավոր հացահատիկային կուլտուրաների 1937 թվի աշնան և 1938 թվի գարնան ցանքերի պլաններն ջատ շտրտանների, տեսակային ստորաբաժանումներով:

բ) կուլտուրաների ու խորհանտեսությունների հացահատիկային կուլտուրաների ամբողջ տարածության վրա 1939 թվականից ցանքի անցնել միայն տեսակավոր ընտիր (ինչպես սելեկցիոն, նույնպես էլ գյուղացիական) սերմերով, վորնք անկցված են յուրաքանչյուր կուլտուրաներում ու խորհանտեսությունների կողմից իր սերմային հողամասում:

ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍՏՈՒԳՈՒՄ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

3. Այսուհետև հացահատիկային կուլտուրաների սերմերի պետական ստուգումը կազմակերպել հետևյալ հիմունքներով.

ա) պետական տեսակաստուգման հողամասերն ստեղծվում են յուրաքանչյուր 2-3 շրջանի համար և իրենց աշխատանքում յենթաբաժնիվում են միմիայն **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Տեսակաստուգման պետական հանձնաժողովին.

բ) այսուհետև համեմատական տեսակաստուգումը պետք է ընդգրկի վոչ միայն սելեկցիոն նոր տեսակները, այլև բարելավված հին սելեկցիոն տեսակները, նույնպես և տեղական գյուղացիական տեսակները:

4. Հաստատել հացահատիկային կուլտուրաների պետական տեսակաստուգման հողամասերի ցանցը 1055 հողամասի բունահալոթյամբ՝ հետևյալ բաշխումով ըստ համրապետությունների, յերկրամասերի ու մարզերի.

ԵնճՍՆ	714	Կուլրիշի մարզ	27
ՈւնՍՆ	192	Կուրսի մարզ	30
ԲնՍՆ	22	Լենինգրադի մարզ	25
Արթրեփանական ԽՍՀ	15	Մոսկվայի մարզ	35
Վրացական ԽՍՀ	16	Ռժսի մարզ	25
Հարկական ԽՍՀ	8	Որենբուրգի մարզ	20
Թուրքմենական ԽՍՀ	4	Սարատովի մարզ	20
Ուզբեկական ԽՍՀ	12	Սվերդլովի մարզ	25
Տաջիկական ԽՍՀ	8	Հյուսիսային մարզ	15
Ղաղախական ԽՍՀ	51	Ստալինգրադի մարզ	25
Կիրգիզական ԽՍՀ	12	Չելյաբինսկի մարզ	26
Ազով-Սևովձովյան յերկրամաս	50	Յարոսլավի մարզ	14
Հեռավոր-Արևելյան յերկրամաս	25	Թաթարական Ա.ԽՍՀ	22
Արևմ.-Սիբիրի յերկրամաս	43	Բաշկիրական Ա.ԽՍՀ	28
Կրասնոյարսկի յերկրամաս	20	Դաղստանի Ա.ԽՍՀ	7
Որլոնիկինյի յերկրամաս	26	Բուրյաթ-Մոնղոլական Ա.ԽՍՀ	5
Ասրնեժի մարզ	30	Կարաբաղին-Բաղարական Ա.ԽՍՀ	3
Արևել.-Սիբիրի մարզ	20	Կարմիրկական Ա.ԽՍՀ	2
Գոթիու մարզ	20	Կարելական Ա.ԽՍՀ	3
Արևմտյան մարզ	25	Կոմի Ա.ԽՍՀ	3
Իվանովյի մարզ	15	Ղբիմի Ա.ԽՍՀ	8
Կալինինի մարզ	20	Մարիական Ա.ԽՍՀ	3
Կիրովի մարզ	20	Մորդովական Ա.ԽՍՀ	8

Մերձվոլգյան զերմանայինները	3	Չելեն-Ինդուլական Ա.ԽՍՀ	3
ԱնՍՀ	1	Ֆակուտական Ի.ԽՍՀ	2
Հյուս.-Ռեթական Ա.ԽՍՀ	6		
Ուզբեկական Ա.ԽՍՀ	6		

ՈՒԿՐԱՅՆԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ ՈՒ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Վիննիցայի մարզ	25	Ուկեսայի մարզ	20
Դնեպրոպետրովսկի մարզ	30	Խարկովի մարզ	35
Դոնեցի մարզ	25	Չերնիգովի մարզ	16
Կիրովի մարզ	26	Մոլդավական Ա.ԽՍՀ	6

ՂԱԶԱԽԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ

Ակաջուրինսկի մարզ	6	Կարազանդայի մարզ	8
Ալմա-Աթայի մարզ	6	Կուստանայի մարզ	6
Արևել.-Ղաղախստանի մարզ	11	Հյուս.-Ղաղախստանի մարզ	10
Արևմ.-Ղաղախստանի մարզ	4	Հար.-Ղաղախստանի մարզ	5

5. Պարտավորեցնել **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակաստուգման պետական հանձնաժողովին՝ ապահովել առնվազն 600 պետական տեսակաստուգման հողամասերի աշխատանքի սկիզբը 1937 թվականի աշնանը, իսկ մնացածներին՝ 1938 թվականի զարնանը:

6. Սահմանել, վոր **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակաստուգման պետական հանձնաժողովը հաստատվում է **ԽՍՀՄ**-ի Ժողովրդական Կոմիսարներին Խորհրդի կողմից՝ **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության ու Խորհանժողովում առաջադրությամբ:

7. **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակաստուգման պետական հանձնաժողովի վրա զենի ստուգման ու ստուգումից հանելու, ինչպես և գործածությունից հանելիք կամ, ընդհակառակը, տնտեսություն մեջ մտցնելիք տեսակների վորոշումը՝ ցույց տալով այս վերջին զեպքերում այն շրջանները, վորտեղ նրանք պիտանի յեն:

8. Սահմանել, վոր **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակաստուգման Պետական հանձնաժողովի՝ այս կամ այն տեսակը ստուգումից հանելու, դործածությունից հանելու կամ հացահատիկային կուլտուրաների այս կամ այն տեսակը տնտեսություն մեջ մտցնելու մասին կայացրած վորոշումներն ուժի մեջ են մանում **ԽՍՀՄ**-ի Ժողովրդական հաստատությունները միայն:

9. **ԽՍՀՄ**-ի Հողօրոգիականության կից Հացահատիկային կուլտու-

րաների տեսակատուզման պետական հանձնաժողովի վրա դնել արտասահմանյան հացահատիկային կուլտուրաների սխտեմատիկական հաշվառման և ուսումնասիրման պարտականությունը:

10. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործություն կից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակատուզման պետական հանձնաժողովին ամեն տարի հունվարի 1-ից վոչ ուշ տեսակատուզման արդյունքների մասին ամփոփելի հաշվետվություն ներկայացնել կառավարությունը և հրատարակել ի տեղեկություն ամենքի:

III

ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵԼԵԿՑԻՈՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

11. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործություն՝ 1937 թվականի ընթացքում հիմնել Պետական սելեկցիոն կայաններ, վորպես կանոն, յուրաքանչյուր հանրապետության մեջ, յերկրամաստում ու մարզում, իբրև բացառություն թույլ տալով յերկույերեք մարզի կամ ինքնավար հանրապետության սպասարկումը մեկ սելեկցիոն կայանի կողմից այն դեպքում միայն, յերբ նրանց կլիմայական ու հողային պայմանները նման են և հացահատիկային ցանքատարածությունները՝ վոչ մեծ:

Թույլատրել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործություն ներկայումս Պետական սելեկցիոն կայան յունեցող հանրապետություններում, յերկրամասերում ու մարզերում այդպիսի նոր կայաններ հիմնելիս սպասարկումը փորձակայանների սելեկցիոն բաժինները, ՀԲԻ (ВНИИ)-ի հենակետերն ու կայանները և լավագույն խորհրդատուները:

12. Դատապարտել հողային մարմինների պրակտիկան, ինչպես և կեղծ-պիտական այն թեորիաները, վորոնք անարժեք են հայտարարել ու լքել են հացահատիկների տեղական գյուղացիական տեսակների (որինակ՝ Կուբանկայի, Առնաուտկայի, Դրինկայի և այլն) պաշարների պահպանման, բարելավման և ողորդման գործնական գործը:

Առաջարկել հողային մարմիններին և գյուղատնտեսության մեջ աշխատող սելեկցիոն հիմնարկություններին՝ այսուհետև իրենց հիմնական աշխատանքը դարձնել ինչպես նոր, այլև ի բերքատու և վնասատուների ու հիվանդությունների հանդեպ ամփոփ դիմացիոն տեսակների բուծումը, արդեն դուրս բերված սերերը:

ցիոն տեսակների բարելավումն ու բազմացումը, այնպես և հացահատիկների տեղական գյուղացիական տեսակների բնորոշումը, պահպանումն ու բարելավումը, նույնպես և տեղական այդ տեսակների ելիտային սերմերի ստեղծումը:

Առաջարկել հողային մարմիններին ու սելեկցիոն հիմնարկություններին՝ արագացնել ԽՍՀՄ-ի հյուսիսային շրջանների համար պիտանի ցորենատեսակների բնորոշումն ու բուծումը:

13. Սելեկցիոն կայանների վրա դնել իրենց հանրապետությունների, յերկրամասերի ու մարզերի շրջանային սերմարուծական տնտեսությունների սերմային հարմատներն ելիտային սերմերով ապահովելու ու այդ սերմերի առաջնակարգ վորակի պատասխանատվությունը:

14. 1937 թվականից մացնել սելեկցիոն կայանների ու սելեկցիոնների պետական պարզեացում՝ ամեն տարի 6-կուպեկ տնտեսական ցանքերի յուրաքանչյուր հեկտարին նոր տեսակ բուծելու և 4 կուպեկ՝ զոյություն ունեցող տեսակը բարելավելու համար: Պարզելի 50%-ը տալ սելեկցիոններին (բայց տարեկան 50 հազար ուրբուլց վոչ ափելի), 5%-ը՝ սելեկցիոն կայանի գիրեկտորին, իր աշխատած Ժամանակ բուծված կամ բարելավված տեսակների համար, պարզելի 45%-ը գրվում և սելեկցիոն կայանի գիրեկտորի տրամադրության տակ՝ նոր տեսակ դուրս բերելուն կամ զոյություն ունեցող տեսակի բարելավմանը մասնակցած մյուս աշխատողներին պարզեացրելու համար:

1937 թվականից սկսած պարզեացման այս կարգը տարածել այն տեսակների վրա, վորոնք նոր բուծվել կամ բարելավվել են 1918 թվականից ի վեր:

15. ԽՍՀՄ-ի Հողագործության Ժողովրդական Կոմիտեի վրա պարտականություն դնել՝ խորհրդատուներին և սննդարդյունաբերության Ժողովուրդների և ԽՍՀՄ-ի ԺԿՍ կից Մթերման Կոմիտեի նախագահի հետ միասին տալու սելեկցիոններին ու սելեկցիոն կայաններին «Հեղինակային վկայականներ», ինչպես և «Տեսակների բարելավման վկայականներ»:

16. Մասմանել սելեկցիոն կայանների պարզեացում տնտեսական ցանքերի յուրաքանչյուր հեկտարին 2 կուպեկի չափով՝ Պետական ուրիշ սելեկցիոն կայաններում բուծված տեսակներով և փոսային սերմեր արագորելու համար:

17. Սելեկցիոն կայանների կողմից հանձնվող ելիտային սեր-

մերի համար վճարել չարքային հացահատիկի դների հնդադա-տիկ չափով:

18. Պետական սելեկցիոն կայանների պոնտոնոսթյունը 1937 թվականի յերկրորդ կիսամյակից լիովին վերցնել միութենական պետական բյուջեյի վրա:

IV

ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՍԵՐՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆՑ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

19. Ի փոփոխություն տեսակափոխման այժմ դոյություն ունեցող պրակտիկայի, յերբ կոլտնտեսությունների ու խորհրդալեռնտեսությունները վոչ մեծ մասն ամեն տարի և ընդհմին անսխտեմ կերպով մատակարարվում եր տեսակավոր սերմերով ամբողջ ցանքատարածության համար, իսկ կոլտնտեսությունների ու խորհանտեսությունների հիմնական մասսան տարեց-տարի շարունակում եր վոչ-տեսակավոր սերմերի ցանքը, այսուհետե տնցնել տեսակափոխման ավելի հուսալի ու պարզ կարգի՝ չրջանային սերմարուծական տնտեսություններից սերմահանողածասերին պարբերաբար ընտիր սերմեր մատակարարելու միջոցով (ամեն տարի ԽՍՀՄ-ի բոլոր կոլտնտեսությունների ու խորհանտեսությունների սերմային հողամասերի քառորդից վոչ պահատին):

20. Ի վերացումն դոյություն ունեցող կարգի, յերբ տեսակավոր սերմերի արտադրությունը հիմնականում կենտրոնացված ե յեղել սերմարուծական խորհանտեսություններում, վոբոնք հաճախ տերիտորիապես կտրված են սպասարկվող չրջաններից և սահմանել, վոր կոլտնտեսությունների ու խորհանտեսությունների մատակարարման համար հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերն այսուհետե պետք ե արտադրվին չրջանային սերմարուծական տնտեսություններում (խորհանտեսություններում ու կոլտնտեսություններում), վորոնցից յուրաքանչյուրն սպասարկելու յե մեկից-յերեք չրջան՝ հացահատիկային կուլտուրաների 100 հազար հեկտարից վոչ ավելի ընդհանուր ցանքատարածությամբ:

21. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողծողկոմատին, հանրապետությունների Ժողկոմխորհներին, յերկրային ու մարզային դործկոմներին՝ տեսակավոր սերմեր արտադրելու համար զատել կար-

տնտեսություններ ու խորհանտեսություններ, հացահատիկային կուլտուրաների 678,000 հեկտար ընդհանուր ցանքատարածությամբ և հետևյալ բաշխումով ըստ հանրապետությունների, յերկիրների ու մարզերի (հազ. հեկտ.):

ՌՆՑՄՀ	478	Ռմսկի մարզ	25
ՌԻՆՍՀ	110	Ռբենբուրգի մարզ	30
ԲՆՍՀ	12	Սարատովի մարզ	30
Ադրբեջանական ԽՍՀ	4	Սվերդլովսկի մարզ	10
Վրացական ԽՍՀ	4	Հյուսիսային մարզ	4
Հայկական ԽՍՀ	2	Ստալինգրադի մարզ	33
Թուրքմենական ԽՍՀ	2	Չելյաբինսկի մարզ	25
Ուզբեկական ԽՍՀ	9	Յարոսլավի մարզ	4
Տաջիկական ԽՍՀ	3	Թաթարական ԱՌՍՀ	18
Ղազախական ԽՍՀ	50	Բաշկիրական ԱՌՍՀ	20
Կերզիզական ԽՍՀ	4	Դաղստանի ԱՌՍՀ	2
Ազով-Սևվոսթյան յերկրամաս	30	Բուրյատ-Մոնղոլական ԱՌՍՀ	3
Հեռավոր-Սիբերիան յերկրամաս	4	Կարաբախի-Ֆալկարստան ԱՌՍՀ	2
Սիբ.Սիբիրի յերկրամաս	30	Կարելիական ԱՌՍՀ	1
Կրասնոյարսկի յերկրամաս	8	Կարելիական ԱՌՍՀ	1
Որջոնիկիծեյի յերկրամաս	18	Կոմի ԱՌՍՀ	1
Վորոնեժի մարզ	24	Ղրբի ԱՌՍՀ	5
Արևել.-Սիբիրի մարզ	4	Մարիական ԱՌՍՀ	2
Գորկու մարզ	10	Մոսկովական ԱՌՍՀ	5
Արևմտյան մարզ	12	Մերձվոլգյան զերմանայինների ԱՌՍՀ	13
Իվանովոյի մարզ	4	Հյուս.՝Ոսեթական ԱՌՍՀ	5
Կալինինի մարզ	8	Ուդմուրտական ԱՌՍՀ	4
Կիրովի մարզ	10	Չելչեն-Ինգուշական ԱՌՍՀ	2
Կույբիշևի մարզ	30	Չուլաշական ԱՌՍՀ	3
Կուրսկի մարզ	18	Յակուտական ԱՌՍՀ	1
Լենինգրադի մարզ	6		
Մոսկովյան մարզ	13		

ՌԻԿՐԱՑՆԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ ՌԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Վիննիցայի մարզ	18	Ռդեսսայի մարզ	18
Գնեսպոպետրովսկի մարզ	20	Խարկովի մարզ	20
Գոնեցի մարզ	12	Չերնիգովի մարզ	9
Կիևի մարզ	15	Մոլդավական ԱՌՍՀ	3

ՂԱԶԱՆԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ

Ակադուբինսկի մարզ	6	Կարադաշևայի մարզ	4
Ալմա-Աթայի մարզ	6	Կուստանայի մարզ	6
Արևել.-Ղաղախստանի մարզ	9	Հյուս.-Ղաղախստանի մարզ	9
Արևմ.-Ղաղախստանի մարզ	5	Հար.-Ղաղախստանի մարզ	5

22. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին՝ վոչ ուշ քա.թ. ոգոստոսի 15-ից հանրապետութիւնների փողկոմիտորհներին և յերկրային ու մարդային ռործկոմների յեղրակացութեամբ ներկայացնել ԽՍՀՄ-ի ԺԿՍ-ին ի հաստատութիւն՝ շրջանային սերմարուծական կոլտնտեսութիւնների ու խորհանտեսութիւնների ցուցակները:

Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին՝ շրջանային սերմարուծական տնտեսութիւնների ընտրութեանը կատարել գոյութիւն ունեցող սերմարուծական կոլտնտեսութիւնների ու խորհանտեսութիւնների, հացահատիկային ու շաքարածակնղեղային խորհանտեսութիւնների կամ նրանց բաժանմունքների ու լավագույն կոլտնտեսութիւնների միջից:

23. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին՝ ընտրված շրջանային սերմարուծական տնտեսութիւնների ցուցակը հուլիսի 10-ից վոչ ուշ քննարկման համար հրապարակել տեղական թերթերում այն բանի համար, վորպետի հաշի առնվին տասնձին տնտեսութիւնների դեմ հնարավոր առարկութիւններ կոլտնտեսութիւնների, խորհանտեսութիւնների և գյուղատնտեսաների կողմից:

24. Մահմանել, վոր շրջանային սերմարուծական կոլտնտեսութիւնները ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի Գլխավոր տեսակային վարչութեան հետ կնքվող պայմանագրով պետք է՝

- ա) բազմացնեն Պետական սելեկցիոն կայանից ստացած ելիտային սերմերը՝ նախ սերմային հողամասում և ապա՝ իրենց տնտեսութեան ընդհանուր ցանքերում:
- բ) կատարեն իրենց ցանքերի տեսակային քաղհանը:
- գ) սերմերի բերքը կոնզիցիոն ձևով լրիվ հանձնեն ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի Գլխավոր տեսակային վարչութեան պահեստներին:

25. Երջանային սերմարուծական տնտեսութիւններին ապա հետևյալ արտոնութիւններն ու առավելութիւնները:

- ա) հացահատիկների հանձնման կարգով սերմարուծական կոլտնտեսութիւններից ընդունվող տեսակավոր հացահատիկի արժեքը վճարվում է յերկրորդ վերարտադրանքի (ռեպրոդուկցիայի) դներով՝ շաքային հացահատիկի դների կրկնակի չափով:
- բ) հացահատիկի հանձնումից ու բնավճարից դուրս՝ սերմա-

րուծական կոլտնտեսութիւնների կողմից պետութեանը հանձնվող տեսակավոր հացահատիկը փոխարինվում է շաքային հացահատիկով՝ 40 ֆունտ տեսակավոր սերմի դիմաց 55 ֆունտ շաքային կոնզիցիոն հացահատիկ տալու պայմանով:

գ) սերմարուծական կոլտնտեսութիւնները բազմացնելու համար ամեն տարի պետական սելեկցիոն կայանից վորպես տնտեսկոս վարկ ստանում են ելիտային սերմեր:

դ) պետութիւնն իր վրա յե վերցնում սերմարուծական կոլտնտեսութիւնների գյուղատնտեսների պահպանութեան ծախսերը:

26. Երջանային սերմարուծական տնտեսութեան պարտականութիւններ կատարող խորհանտեսութեան հանձնած տեսակավոր հացահատիկի արժեքը վճարվում է յերկրորդ վերարտադրանքի ռեպրոդուկցիայի դներով:

27. Առաջարկել Ծանր Արգյունար. Ժողկոմատին, ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին, Խորհանտեսփողկոմատին ու Մթերման կոմիտեյին՝ 1938 թվականի արտադրական պլանը վորոշելիս նախատեսել անհրաժեշտ քանակութեամբ մեքենաների արտադրումը հացահատիկներ մաքրելու և տեսակավորելու, մասնավորապես յերեքնուկի ու առվույտի սերմեր մաքրելու համար, նմանապես և մեքենայացված հատիկազտիչ մեքենաների, սերմային լաբորատորիաների ու սելեկցիոն կայանների սարքի արտադրումը:

V

ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՖՈՆԴԻ ՄԱՍԻՆ

28. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին՝ շրջանային սերմարուծական տնտեսութիւնների արտադրանքից Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական ֆոնդի համար ամեն տարի մթերել 30 միլիոն փութ հացահատիկ:

29. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատին՝ Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական ֆոնդի տեսակային կողմը տեսակատուգման ավյալների համեմատ ամեն տարի ներկայացնել ի հաստատութիւն ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմիտորհի:

30. Արդելի Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական ֆոնդը վորեւ ալ նպատակի համար ոգտա-

դործելը, բացի կոլտնտեսությունների ու խորհրդային տնտեսությունների սերմահոգսման մատակարարումից:

31. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական Փոնդը պահպանելու համար չրջանային սերմարուծական բոլոր տնտեսություններում 1937, 1938 ու 1939 թվականների ընթացքում կառուցել ու սարքավորել Պետական պահեստներ, վորոնք հարմարեցված լինեն սերմերը մաքրելու, պահպանելու, չորացնելու և կոլտնտեսությունների ու խորհրդային տնտեսությունների սերմահոգսման սերմերի պահպանման:

32. Սահմանել, վոր ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի Գլխավոր տեսակային վարչությունն պահեստներից սերմերն ուղարկվում են միայն կնքված պարկերում, դնելով յուրաքանչյուր պարկում «Տեսակային վկայական», վորի մեջ ճշտորեն նշվում է՝ տեսակի անունը, տեսակային մաքրությունը, սերմերն անցրած չրջանային սերմարուծական տնտեսությունը, այն սելեկցիոն կայանը, վորից չրջանային սերմարուծական տնտեսությունը սերմերն ստացած է յեղել բազմացման համար:

33. Սահմանել կոլտնտեսություններին ու խորհրդային տնտեսություններին հավելում «տեսակայնություն» համար՝ ցենտներին միջին հաշվով 3 ուրբու. չափով, յեթե հացահատիկի «տեսակայնություն» վավերացվում է «տեսակային վկայականով», վորը կազմված պետք է լինի ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի և ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական կից Մթերման Կոմիտեյի սահմանած ձևով:

VI

ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆՏՐԱԿՏՆԵՐԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՏԵՍԱԿԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒՅՁԱՆ ՄԱՍԻՆ

34. Կազմակերպել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատում Հացահատիկային կուլտուրաների Գլխավոր տեսակային վարչությունը հետևյալ կազմով. Պետական սելեկցիոն կայանների բաժին, Շրջանային սերմարուծական տնտեսությունների բաժին, Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական Փոնդի վարչություն:

ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի Հացահատիկային կուլտուրաների Գլխավոր տեսակային վարչության վրա դնել հետևյալ Փունդ-ցիաները.

ա) Հացահատիկային կուլտուրաների պետական սելեկցիոն կայանների կազմակերպումն ու նրանց աշխատանքի ղեկավարումը.

բ) չրջանային սերմարուծական տնտեսությունների կազմակերպումն ու նրանց աշխատանքի ղեկավարումը.

գ) Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական Փոնդի կառավարումը:

VII

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆՏՐԱԿՏՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՖՈՆԴԻ ՄԱՍԻՆ

35. Կոլտնտեսությունների ու խորհրդային տնտեսությունների սերմահոգսման ցանքերը յերաշտից, ցրտահարությունից ու վաղուղումներից ապահովագրելու համար 1937, 1938 ու 1939 թվականների ընթացքում ստեղծել հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական անձեռնմխելի Փոնդ՝ 80 միլիոն փութ քանակությամբ:

36. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատին ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական կից Մթերման Կոմիտեյի հետ միատեղ ներկայացնել ի հաստատություն ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդի կազմակերպման պլանը, բաժանելով այն ըստ կուլտուրաների ու տեսակների:

37. 1937 թվի բերքից հետ դնել այդ Փոնդի համար 20 միլիոն փութ, այդ քանակությունից 15 միլիոն փութը «Զադոպտացի» և 5 միլիոն փութը՝ ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի դժով:

38. Հանձնարարել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատին տասնորյա ժամկետում ներկայացնել ի հաստատություն ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական հացահատիկային կուլտուրաների, տեսակների, սերմերի ապրոբացիայի տվյալների և առանձին տեսակների արժեքավորություն համար:

39. Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդի պահպանումը դնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատի Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդի վարչության վրա:

40. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատին՝ այդ Փոնդի պահպանության համար 1937, 1938 ու 1939 թվականների յե-

թացքում կառուցել հատկապես հարմարեցված ելեկատրոններ ու պահեստները ցանց՝ 80 միլիոն փթի համար:

41. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօդկոմատին՝ ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Ռեզերվները կոմիտեյի ու Մթերման կոմիտեյի հետ միասին ներկայացնել ի հաստատութուն ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի՝ հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդի պահպանության համար նշանակված պահեստների և ելեկատրոնների տարատեղումը (դիսլոկացիան):

42. Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդի ծախսումը, նույնպես և նրա չափերի վերականգնումն ու սերմերի վերանորոգումը կատարել ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի Թուլյուպովյան միայն:

Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական Փոնդն ստեղծելու և վերականգնելու համար առաջին հերթին ոգտադործել սերմարուծական տնտեսությունների կողմից արտադրվող սերմերը:

VIII

ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ՍԵՐՄԱՀՈՂԱՄԱՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

43. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօդկոմատին, Խորհանո-ժողկոմատին, Սննդարդօդկոմատին, հանրապետությունների Ժողկոմխորհներին և յերկրային ու մարդային գործկոմներին՝ յուրաքանչյուր կուլտեստության ու խորհանոտեսության մեջ ապահովել յուրաքանչյուր հացահատիկային կուլտուրայի սերմահողմաների զատումն ընդամենը 13 միլիոն հեկտար տարածություն՝ հետևյալ բաշխումով ըստ հանրապետությունների, յերկրամասերի ու մարզերի (հաղ. հեկտ.).

ՌեծՅՄՀ	9861	Ղաղախական ԽՍՀ	700
Ռ.ԽՍՀ	2200	Կիրգիզական ԽՍՀ	80
ԲԽՍՀ	250	Ադով-Սեմովյան յերկրամաս	700
Ադրբեջանական ԽՍՀ	80	Հեոսովոր-Արևելյան յերկրամաս	120
Վրացական ԽՍՀ	84	Արևմ.-Սիբիրի յերկրամաս	700
Հայկական ԽՍՀ	36	Կրասնոյարսկի յերկրամաս	180
Քուրդիստանական ԽՍՀ	19	Ոբլոնիկիձեյի յերկրամաս	280
Ուզբեկական ԽՍՀ	135	Վորոնեժի մարզ	532
Տաջիկական ԽՍՀ	55	Արևելյան Սիբիրի մարզ	115

Գորկու մարզ	200	Բաշկիրական Ա.ԽՍՀ	420
Սրբադան մարզ	250	Դաղստանի Ա.ԽՍՀ	40
Իվանովոյի մարզ	100	Բուրյատ-Մոնղոլական Ա.ԽՍՀ	45
Կալինինի մարզ	150	Կարաբախ-Բակարական Ա.ԽՍՀ	20
Կիրովի մարզ	250	Կարմիրկական Ա.ԽՍՀ	20
Կույբիևի մարզ	640	Կարելական Ա.ԽՍՀ	4
Կուրսկի մարզ	380	Կոմի-Ա.ԽՍՀ	5
Լենինգրադի մարզ	150	Ղրիմի Ա.ԽՍՀ	100
Մոսկվայի մարզ	350	Մարիական Ա.ԽՍՀ	50
Ոմսկի մարզ	350	Մորդվական ձ.ԽՍՀ	100
Որենբուրգի մարզ	460	Մերձվոլյան գերմանացիների Ա.ԽՍՀ	200
Սարատովի մարզ	500	Հյուս.-Ոսկական Ա.ԽՍՀ	10
Սվերդլովի մարզ	240	Ուղմուրական Ա.ԽՍՀ	90
Հյուսիսային մարզ	100	Չեչեն-Ինգուշական Ա.ԽՍՀ	30
Ստալինգրադի մարզ	500	Չուվաշական Ա.ԽՍՀ	70
Չելյաբինսկի մարզ	430	Յակուտական Ա.ԽՍՀ	10
Յարոսլավի մարզ	90		
Թաթարական Ա.ԽՍՀ	400		

ՈՒԿՐԱՑՆԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ ՈՒ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Վիննիցայի մարզ	250	Ոդեսսայի մարզ	370
Դնեպրոպետրովսկի մարզ	400	Խարկովի մարզ	350
Դոնեցի մարզ	310	Չեբոկսկի մարզ	170
Կիևի մարզ	300	Մոլդավական Ա.ԽՍՀ	50

ՂԱԶԱՆԱԿԱՆ ԽՍՀ ՄԱՐԶԵՐ

Ակալուրինսկի մարզ	30	Կարաբաղայի մարզ	40
Ալմա-Աթայի մարզ	80	Կուստանայի մարզ	100
Արևել.-Ղաղախստանի մարզ	140	Հյուս.-Ղաղախստանի մարզ	150
Արևմ.-Ղաղախստանի մարզ	70	Հար.-Ղաղախստանի մարզ	60

ՈՒԶՐԵԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կարա-Կալպակական Ա.ԽՍՀ	3
-----------------------	---

44. Առաջարկել ջրովի հողամասեր ունեցող կուլտեստություններին ու խորհանոտեսություններին՝ այդ հողամասերն առաջին հերթին ոգտադործել սերմերի արագ բազմացման համար:

45. Առաջարկել կուլտեստություններին ու խորհանոտեսություններին՝ սերմահողամասերում ցանել պվյալ շրջանում յեղած ամենալավ տեսակների ընտիր տեսակավոր սերմեր միայն, կատարել սերմահողամասերի տեսակային քաղհանը, նույնպես և ապահովել առանձին բերքահավաքն ու սերմահողամասերից ըստացված սերմերի առանձին պահպանումը:

46. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօդկոմատին և վոչ-սեա-

հողային շերտի հյուսիսային մասի յերկրային ու մարդային գործկոմներին՝ 2—3 տարվա ընթացքում ապահովել կոլտնտեսութուններում սերմֆոնդի կուտակումը, աշնանացանը նախորդ տարվա հացահատիկով կատարելու համար: (Հյուսիսային մարզ, Կոմի ԱՍՍՀ, Լենինգրադի մարզ, Կիրովի մարզ, Սվերդլովի մարզ, Ուզմուրտական ԱՍՍՀ, Մարիական ԱՍՍՀ, Կարելական ԱՍՍՀ, Յակուտական ԱՍՍՀ, Գորկու, Կալինինի, Իվանովոյի, Յարոսլավլի, Արևմտյան, Ռմսկի մարզերի, Արևմտյան-Սիբիրի յերկրամասի, Արևելյան-Սիբիրի մարզի, Կրասնոյարսկի և Հեոսլոբ-Արևելյան յերկրամասերի, Բաշկիրական, Թաթարական ու Չուվաշական ԱՍՍՀ-ների հյուսիսային մասը):

47. Սահմանել, վոր կոլտնտեսութունների ու խորհատնտեսութունների սերմահողամասերից ստացվող հացահատիկային կուտուբանների սերմեբը, բացի ցանքից, վորևե այլ կարիքի համար ողտագործելիս հանցավորները պատժվում են բանտարկությամբ՝ մինչև մեկ տարի ժամանակով կամ հարկադիր աշխատանքներով՝ մինչև յերկու տարի ժամանակով:

IX

ՍԵՐՄԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՍԵԼԵԿՑԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՍԵՐՄԱԲՈՒՅԾ-ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՆԵՐԻ ՈՒ ՍԵԼԵԿՑԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ԿԱԴՐԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ՍԱՍԻՆ

48. 1937/38 ուսումնական տարվանից հիմնել սելեկցիայի ու սերմարուծության բաժանմունքներ Մոսկվայի՝ Տիմիրյազևի անվան գյուղատնտեսական ակադեմիայի և Լենինգրադի, Գորկու, Վորոնեժի, Սարատովի, Ռմսկի, Ուլեսսայի, Նարկոլի, Բելոռուսական ու Կրասնոդարի գյուղատնտեսական ինստիտուտների ադրոնոմիական ֆակուլտետներում:

Մասնանշված գյուղատնտեսական ինստիտուտներում սելեկցիայի ու սերմարուծության մասնագիտացումը մտցնել ուսուցման 3-րդ կուրսից սկսած:

49. Բոլոր ադրոնոմիական բուհերում ու ֆակուլտետներում սելեկցիայի ու սերմարուծության կուրսի դասավանդումն ընդարձակել մինչև 300 ժամ. գյուղատնտեսական տեխնիկոմներում մտցնել սելեկցիայի ու սերմարուծության կուրսի դասավանդումը:

50. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօրդկոմատին՝ 1937 և 1938

թվականների ձմռան ընթացքում գյուղատնտեսական բուհերին ու պետական սելեկցիոն կայաններին կից կադակերպել սերմարուծության ու սելեկցիայի հատուկ դասընթացներ՝ հացահատիկային կուտուբանների պետական տեսակաստուբան հողամասերի վարիչ-գյուղատնտեսների և սերմարուծական կոլտնտեսութունների ու խորհատնտեսութունների գյուղատնտեսների համար:

51. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Մթերման Կոմիտեյին ու ԽՍՀՄ-ի Հողօրդկոմատին՝ կադակերպել տեսակավոր սերմերի ապրորացիայի ու կանոնավոր պահպանման դասընթացներ՝ ապրորացիայի զծով աշխատող գյուղատնտեսների և ելեվատորներում ու պահեստներում աշխատողների համար:

X

ՏԵՍԱԿԱՎՈՐ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԱՇԱՐՆԵՐԸ 1937 Թ. ԱՇՆԱՆԱՑԱՆԻՆ ՅԵՎ 1938 Թ. ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԻՆ ՈՂՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

52. 1937 թ. աշնանը և 1938 թ. գարնանը տեսակավոր սերմերի ցանքերն ընդարձակելու կարիքներին հատկացնել, է լրացումն տեսակավոր սերմերի Պետական ֆոնդի պաշարներին, «Չազոտղեոնոյի» 1937 թ. բերքի մթերումներից լավագույն տեսակավոր հացահատիկը 100 միլիոն փութ քանակությամբ՝ պետության սահմանելիք պայմաններով վոչ-տեսակավոր գյուղացիական հացահատիկի հետ փոխանակելու համար:

53. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօրդկոմատին՝ լավագույն հացահատիկը «Չազոտղեոնոյի» պունկտերում ստացվելու ժամանակ տեսակային վկայականներով ապահովել սերմատեսակային հացահատիկը:

54. Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Մթերման Կոմիտեյին՝ ապահովել կոլտնտեսութուններից ու խորհատնտեսութուններից տեսակային վկայականներով ստացվող տեսակավոր հացահատիկի առանձին պահպանումը:

55. Սահմանել, վոր տեսակային վկայականներով ոժտված տարբեր տեսակի հացահատիկները «Չազոտղեոնոյի» և «Պետական տեսակային ֆոնդի» ելեվատորներում ու պահեստներում իրար խառնելը, նույնպես և տեսակային հացահատիկը վոչ-տեսակայինի հետ խառնելը քրեական կարգով պատժվում է բան-

տարկությամբ՝ մինչև յերկու տարի ժամանակով կամ հարկադիր աշխատանքներով՝ մինչև յերեք տարի ժամանակով:

56. Առաջարկել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատին՝ ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Մթերման Կոմիտեյի հետ միասին ասորորացիայի տվյալների հիման վրա ներկայացնել և հաստատութուն ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի՝ «Զաղտագեղնույթ» պահեստներում բրոնի յենթակա տեսակների ցուցակն ըստ հանրապետութունների, յերկրամասերի ու մարզերի:

57. ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Մթերման Կոմիտեյի պաշարներից բրոնի յենթարկել մինչև 10 միլլիոն փութ հացահատիկ՝ պետության առջև ունեցած պարտավորութունների կատարումից հետո կոլտնտեսութուններում մնացած արժեքավոր տեսակների սերմերը մթերելու համար, կոլտնտեսութունների կողմից հանձնվող այդ տեսակավոր հացահատիկի 40 ֆունտի զիմաց նրանց 50 ֆունտ շարքային հացահատիկ տալու պայմանով:

Պարտավորեցնել ԽՍՀՄ-ի Հողօգտագործատին՝ ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհին կից Մթերման Կոմիտեյի հետ միասին վոչ ուչ ընթացիկ տարվա ոգոստոսի 10-ից ներկայացնել և հաստատութուն ԽՍՀՄ-ի Ժողկոմխորհի՝ սերմերի այդ ֆոնդի ողտագործման պլանը, բաշխելով վերջինս ըստ հանրապետութունների, յերկրամասերի ու մարզերի և ըստ տեսակների:

ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիտարների Խորհրդի
 Ֆախագահ՝ Վ. ՄՈԼՈՏՈՎ
 ԽՍՀ Միության ԺԿՍ գործերի կառավարիչ՝
 Մ. ԱՐԲՈՒՋՈՎ

Մոսկվա, Կրեմլ.
 29 հունիսի 1937 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հացահատիկային կուլտուրաների սերմերը բարելավելու միջոցների մասին

(Զեկուցում ՀամԿ(Բ)Կ ԿԿ սլենումում, 1937 թ. հունիսի 28-ին)

	Եջ
I. Սերմային դործի դրվածքում յեղած թերութունները	3
II. Հացահատիկային կուլտուրաների սերմերի պետական ստուգման կազմակերպումը	8
III. Սելեկցիոն դործի կազմակերպումը	9
IV. Շրջանային սերմարուծական տնտեսութունների ցանց կազմակերպելու և հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի պետական ֆոնդի մասին . .	13
V. Տեսակավոր սերմերի պետական ապահովագրական ֆոնդի մասին	16
VI. Կոլտնտեսութունների սերմային հողամասերի մասին	17
VII. Արդեն 1939 թվականից սմբողջովին անցնել տեսակացանքերի	18

ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիտարների Խորհրդի վորոշումը հացահատիկային կուլտուրաների սերմերը բարելավելու միջոցների մասին

I. Բոլոր կոլտնտեսութուններում ու խորհանտեսութուններում տեսակավոր ընտիր սերմերով ցանքի անցնելու մասին	21
II. Հացահատիկային կուլտուրաների սերմերի պետական ստուգում կազմակերպելու մասին	22
III. Պետական սելեկցիոն կայանների աշխատանքի մասին	24

IV. Շրջանային սերմաբուծական տնտեսությունների ցանց կազմակերպելու մասին	26
V. Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ֆոնդի մասին	29
VI. ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատի Հացահատիկային կուլտուրաների գլխավոր տեսակային վարչության մասին	30
VII. Հացահատիկային կուլտուրաների տեսակավոր սերմերի Պետական ապահովագրական ֆոնդի մասին	31
VIII. Կորոնտեսությունների ու խորհրտնտեսությունների հացահատիկային սերմահոլսմասերի մասին	32
IX. Սերմաբուծության ու սելեկցիայի համար սերմաբույժ-սելեկտնաների ու սելեկցիոներների կազմեր պատրաստելու մասին	34
X. Տեսակավոր սերմերի պաշարները 1937 թ. աշնանացանին և 1938 թ. գարնանացանին ոգաաղործելու անցում-նային միջոցառումների մասին	35

Տեխն. իմք. Ս. Խաչատրյան
 Սրբազրիչ Ա. Ելուկյան
 Կոնտր. սրբազրիչ Յե. Տ.-Մինաոյան

Գլավլիտի լիազոր Ի—9714, հրատ. № 500
 Պատվեր № 177, տիրաժ 5.000
 Հանձնված է արտագրության 26/VIII 1937 թ.
 Ստորագրված է ապագրելու 21/IX 1937 թ.
 ԳԻՆԸ 40 Կ.

« Ազգային գրադարան

NL0286482

ԳԻՆԵ 40 Լ.

4777

18751

Я. А. ЯКОВЛЕВ

О МЕРАХ ПО УЛУЧШЕНИЮ
СЕМЯН ЗЕРЦОВЫХ КУЛЬТУР

Арипартиздат, Ереван, 1937